

Hvordan forholde seg til aldersgrenser i sosiale medier/sosiale spill?

Kaotisk og forvirrende aldersgrenser. Nye personvernregler i 2018. Viktigheten av foreldreengasjement.

Mange foreldre blir usikre i møtet med aldersgrenser på sosiale medier, -og det med rette. Google bruker det europeiske PEGI-systemet, Apple har sin egen merkeordning og de ulike tilbyderne har brukervilkår med en egen aldersgrense. Snapchat og Instagram er for eksempel merket 12+ i AppStore, PG (Parental Guidance) i Google Play Store, samtidig som brukervilkårene til tjenestetilbyder oppgir 13 år som aldersgrense. I tillegg er Snapchat og Instagram tjenester som er blitt svært populære blant yngre barn. Hvordan i all verden skal man forholde seg til dette? Når er det greit å sleppe barna til på sosiale medier?

Barnevakten og flere med oss har stor forståelse for at mange foreldre opplever aldersgrensesettingen som inkonsekvent og forvirrende.

Litt fakta om merkeordningene:

Children's Online Privacy Protection Act (COPPA) fra 1998 er en amerikansk lov som krever at tjenester som samler inn personlige opplysninger fra brukere under 13 år må ha godkjenning fra foresatte. Sosiale medier og spill som samler inn personlige opplysninger som navn, epost og geografisk posisjon er pålagt å følge denne loven. Av den grunn har de aller fleste sosiale medier satt 13-årsgrense på bruk av tjenesten i sine brukervilkår.

COPPA er altså en lov som tar hensyn til *personvernet* til barna. På den annen side finnes det flere vurderingsorganer som setter aldersanbefalinger på sosiale medier, apper og spill. Disse baserer seg på *innholdsvurderinger* der man gir en aldersanbefaling med utgangspunkt i vold, sex, språk, stemning og lignende. Apple har sitt eget system for vurdering av innhold, satt ut fra en amerikansk egnethetsvurdering. Google og Windows sine apper og spill vurderes ut fra det europeiske PEGI-systemet, og tilbyr således lokalt tilpassede aldersgrenser.

Disse ulike praksisene fører til at aldersgrensene kan oppleves sprikende og lite konsekvente for forbrukerne. Men hvilken grense skal man egentlig følge?

Medietilsynet anbefaler foreldre å følge PEGIs aldersvurderinger der dette er brukt, ettersom disse er vurdert ut fra europeisk standard når det gjelder innhold.

Et dilemma oppstår imidlertid i de tilfeller der aldersvurderinger ligger under aldersgrensen i brukervilkårene. Her må foreldre være klar over at de bryter vilkårene om eksempelvis et barn på tolv år får bruke en app merket PEGI 12, men har 13-årsgrense i vilkårene. Det er likevel sånn at 13-årsgrensen er satt ut fra en amerikansk lovbestemmelse som ikke er lovpålagt å følge i Norge. Men likevel er dette for mange foreldre et etisk dilemma, spesielt i de appene hvor man må registrere seg med fødselsdato, eller man må aktivt gå inn og huke av for at man godtar vilkårene.

I forhold til sosiale medier har PEGI innført en forholdsvis ny aldersmerking kalt PG! (Parental Guidance) på mobile plattformer. Her har man gått bort fra å anbefale en viss alder, og i stedet anbefalt at barna får veiledning fra foreldrene før de tar i bruk appen. Merkingen gis tjenester som i seg selv ikke inneholder noe upassende innhold, men som kan brukes til å spille av video eller følge lenker som kan lede til upassende innhold. Snapchat, Instagram og en rekke andre sosiale medier har denne merkingen.

Ny lov i 2018

I desember 2016 vedtok EU en ny personvernforordning som åpner for en COPPA-lignende aldersgrense i Norge. Denne kalles General Data Protection Regulation (GDPR), og innebærer en lovfesting av at barn og unge skal beskyttes mot innsamling av personlig informasjon. Direktivet slår fast at det ikke er lov for netjtjenester å prosessere personlig informasjon fra barn og unge med mindre det foreligger samtykke fra foresatte til bruk av tjenesten. Det er opp til hvert enkelt land å fastsette aldersgrensen for hvilken alder innsamling av personlig informasjon er tillatt fra, så lenge denne grensen er et sted mellom 13 og 16 år.

Det er ennå ikke klart hvilken aldersgrense som vil bli innført i Norge, men dette vil bli avgjort innen loven trer i kraft i mai 2018. Dette blir et bedre lovverk som tar hensyn til at barn skal beskyttes på en annen måte enn voksne.

Selv om det ligger gode intensjoner bak direktivet, så er det vanskelig å si om det blir lettere å forholde seg til aldersgrenseproblematikken.

Flere fagfolk ser at direktivet byr på noen utfordringer, både for tjenestetilbydere, tilsyn og privatpersoner. Det er ennå ikke klart hvordan loven skal håndheves og sanksjoner gjennomføres, samt hvordan man forsikrer seg om at forbrukerne får tilgang på informasjonen de trenger. Hvert land kan sette sin egen aldersgrense, så det blir en komplisert situasjon med mange tilsyn i flere land. Videre er det vanskelig å si om PEGI og Apple vil tilpasse sin merkeordning til den nye loven.

Det som imidlertid er klart er at Datatilsynet vil kunne gi store bøter til tjenestetilbydere som ikke overholder direktivet. Disse kan være så store som opp til to til fire prosent av selskapets årlige inntekter.

Foreldreutfordringer

Ny lov eller ikke, de vanligste utfordringene foreldre møter i hverdagen vil fortsette å være de samme. Svært mange barn bruker sosiale medier med en aldersgrense som er over deres egen alder, og mange foreldre kjenner på usikkerhet i forhold til å sette grenser for bruk. Både Medietilsynet og Barnevakten får ofte spørsmål om dette, og i den sammenheng har vi samlet noen innspill til de vanligste spørsmålene.

Skal man konsekvent følge aldersgrensene gitt i brukervilkårene?

– Der et fint utgangspunkt å begynne fra, men samtidig bør man reflektere over et par ting. For det første tar ikke aldersgrensene hensyn til egnethet – de er satt med hensyn på personvern og innhold man kan møte. Hvem appen passer for er da et spørsmål man kan stille seg.

– For det andre må foreldre respektere at sosiale medier er en viktig del av barnas liv. For mange barn er det positivt å delta på aktuelle sosiale medier. Der kan vennegjengen holde kontakten, spille sammen og gjøre avtaler med hverandre. Hvis flertallet i klassemiljøet er aktive sosialt på nett, kan barn føle seg ekskludert fra det sosiale miljøet. Dette er viktig å snakke om i foreldregruppen helt fra småskolealder, slik at man som voksen kan ha innflytelse på hvor og når man som vennegjeng/klasse skal få være sosiale via nett.

– Snakk med andre foreldre i vennegjengen og klassen, og prøv å bli enige om noen kjøreregler. Ha takhøyde for hverandres meninger, og som skole bør man jevnlig ta opp medierelaterte temaer på foreldrekvelder.

-Som foreldre er det viktig å stå for de verdiene man har. En del apper krever at man oppgir fødselsdato eller huker av på at man er gammel nok til å bruke tjenesten. Dermed må yngre barn lyge på alderen for å opprette konto, noe som for mange blir et etisk dilemma.

– Ikke vær redd for å være kjip. Vi har oppdragelsesfrihet i Norge, og dersom man har tatt et bevisst valg om at man ikke ønsker at barna skal være på sosiale medier før de oppfyller brukervilkårene, så støtter vi at man skal stå for dette.

– I vurderingen på hva man skal si ja og nei til, så er det lurt og sette seg litt inn i innholdet og mulighetene i appen, og å vurdere ditt barns modenhet. Barn er forskjellige. Noen takler bruken av sosiale medier godt, mens andre har utfordringer. Her må hver enkelt forelder kjenne litt på det i forhold til eget barn. Som brukere bør man mestre det å skrive og lese rimelig greit, og ha en relativt god oppfattelse av rett og galt.

-En mulig løsning kan også være å bli enige med barna om en prøveperiode, dersom man er usikker på hvordan barna vil håndtere sosialt nettliv. Hvis det fungerer dårlig kan man avslutte kontoen slik man avtalte, eller begrense tiden på sosiale medier til det minimale.

– Med yngre barn er det viktig å snakke med dem om den sosiale mediebruken når de skal opprette konto. Da er det viktig å være åpen og tydelig. Man kan for eksempel si at «jeg lager passordet ditt, og av og til vil jeg gå inn å se hva du gjør på, men jeg vil aldri gjøre det uten å si fra til deg først». Vi voksne må bli med barna inn i den digitale verden. Det er ikke meningen at de skal klare seg der aleine, og det må vi også gjøre klart for barna. Dersom de møter noe vanskelig er det ikke deres ansvar å håndtere det på egenhånd. Da skal de være trygge på at de kan komme til foreldrene å si fra og be om hjelp.

– Til syvende og sist handler ikke barn og unges bruk av sosiale medier bare om en spesifikk aldersgrense eller tekniske ferdigheter og innstillinger. Det handler om å se barnet ditt som person, og legge til rette for mediebruken deretter. Snakke med dem om livet på nett, og hjelpe dem til å ta smarte valg og å sette grenser for seg selv og overfor andre. De bør også være kjent med at de har både forpliktelser og rettigheter på nett.

Her er også en sak hvor vi tar opp dette temaet: <https://www.barnevakten.no/kaos-i-aldersmerking-paa-app/>

Ulike ressurser som kan være nyttige i bruk på skolen eller hjemme:

Redd barna har laget to ressurshafter som dere kan bestille til bruk på skolen. Det ene retter seg mot småskolen og det andre mot mellomtrinnet:

Vær en venn på nett. Dette er et metodehefte til lærere til bruk på 1.-4.trinn, og inneholder aktiviteter for å snakke med barn om deres opplevelser knyttet til deres digitale hverdag. Målet er å få oversikt over hva barna gjør, få i gang samtaler om positiv og ansvarlig nettkultur og å forebygge utrygghet og mobbing.

Veilederen **Tenk før du deler** er et aktivitetshefte om ansvar, grenser og respekt på nettet.

Metodeheftet passer for lærere og andre som jobber med barn i aldersgruppen 5. - 7. trinn. Heftet inneholder øvelser og aktiviteter til bruk i klasserommet, og målet er at unge blir mer bevisst om eget ansvar og grenser på nettet.

Dere finner heftene på www.reddbarna.no/nettvett Der finner dere også plakater og ressurser til bruk på foreldremøter.

Vi vil også anbefale **Du bestemmer** som er et pedagogisk verktøy til bruk i skolen for barn 9-13 år og 13-18 år. Denne ressursen setter fokus på personvern, forpliktelser og rettigheter og andre viktige aspekter ved å være sosial på nett. Du bestemmer er utviklet av Senter for IKT i utdanning og Datatilsynet og du finner ressursen på www.dubestemmer.no

Telenor har i samarbeid med Barnevakten utviklet **Mobillappen** som er et mobilsertifikat for mobilbrukere fra åtte til elleve år. Dette er en leken øvelse som er fin å gjøre både på skolen og hjemme. Du finne mobilsertifikatet på www.telenor.no/mobillappen

Barnevaktens hefte **Vær smart, ta gode valg** er lagd for barn fra 4.-7. trinn og handler om smarte valg knyttet til livet på nett og spill. <https://www.barnevakten.no/vaer-smart-ta-gode-valg/>

Barnevaktens informasjonshefte for foreldre og voksne som jobber med barn, **Gode råd og nyttige verktøy**. <https://www.barnevakten.no/barnevaktens-infohefte-gode-rad-nyttige-verktoy/>

Barnevaktens hefter kan bestilles hos Barnevakten på post@barnevakten.no

Nyttig om YouTube

<https://www.barnevakten.no/hvordan-gjoere-youtube-mer-barnevennlig/>